

werk tot stand komt. Maar er is ook nood aan een (desnoods intuïtief) denken van het orgasme zelf. Dat denken staat nog in zijn kinderschoenen. Bij wijze van spreken is er over het orgasme niet veel meer geweten dan dat we onze ogen sluiten, het kwakje lossen, de vaginale spieren opspannen en dat we tijdens al deze celreacties onszelf even buiten beschouwing laten. Maar precies dat plezier, 'la jouissance' (what's in a word...) wil ik centraal stellen. Dat daar tranen uit voortvloeien, is niet meer dan een effect van iets waar wij geen woorden voor vinden.

Hoewel er m.i. in *Allemaal Indiaan* eerder sprake is van surrealisme, heeft u gelijk wanneer u stelt dat we de mechanismen achter de illusie van zijn realistische verankering moeten onderzoeken. Mijn opzet bestaat er echter veeleer in het 'werken' zelf te beschrijven,

daarbij het kanaal partieel en gewild 'vergetend'. Dat laatste doet u trouwens ook, wanneer u een voorbeeld aanhaalt van 'ware' armoede, een 'tegen-beeld' dat ons van schaamte de zaal zou uitjagen. Maar waarom is dat beeld van het verf etende kind voor u zo belangrijk, zo kritisch, zo diepgaand, zo meerlagig? Omdat u erdoor werd gepakt. Omdat het u een moment van niet-weten bezorgde, een diep besef dat verder gaat dan het louter lezen en begrijpen van het teken. U geeft geen enkele reden aan waarom het eten van de verf een 'beter' teken zou zijn dan pakweg het beeld – om in de muren te blijven – van Arno die in *Allemaal Indiaan* zijn stront aan de muur smeert. Waarom? Omdat daar geen reden voor is. Tenminste geen finale reden. En neen, die hoeft men niet te geven. Evengoed kunnen wij ons ophouden in de discursieve analyse van wer-

kingsprocedures. Maar er blijft een rest-categorie, namelijk de initiële gegrepenheid van de toeschouwer door het kunstobject. Dat is een radicaal passief gebeuren. Ik wil dat gebeuren niet definiëren. Dat is niet mogelijk. Maar ik wil dat moment wél een plaats geven in mijn reflectie. Dat levert misschien wat gesnotter op, maar is daarom niet minder legitiem dan uw lange mars door de taal, die alleen maar aangeeft hoe virtuoos u een – in kringen van halve en hele intellectuelen – ideologisch dominant paradigma volgt. Het is geweten dat het vrijwel onmogelijk is buiten de valenties van zulk paradigma te denken. Wie alsnog een ontsnappingspoging waagt, loopt het gevaar door zijn leermeester-in-paradigma neergesabeld te worden. Het zij zo.

De stadstheaters als cultuurhuizen

Etcetera 70 propageert in zijn redactioneel een enge en misschien zelfs voorbijgestreefde visie op het fenomeen stadstheater, stelt KVS-dramaturg Jan Goossens.

Is het omdat het redactioneel in *Etcetera 70*, met als titel *De ongewisse toekomst van de Vlaamse stadstheaters*, behoorlijk tendentieuze is en niet erg oprecht over zijn eigen reactionaire intenties, dat werd beslist er geen naam onder te plaatsen? Als men met dit soort stemmingmakerij een expliciete oproep aan 'de diverse adviesorganen' van de cultuurminister richt, waarom dan niet met open vizier strijden? In ieder geval is het een hele prestatie om de schat aan samenwerkingsinitiatieven in de theatersector van Het Toneelhuis, het NTG en de bottelarij/kvs én vele anderen cynisch van tafel te vegen zonder enig echt begrip van en voor de uitgangspunten en de intenties waar ze uit voortkomen. Alsof 'financiële noodzaak' en 'de aanloop naar de subsidieverdeling voor de periode 2001-2005' inderdaad serieuze en doordachte argumenten zouden kunnen vormen voor de ingrijpende manier waarop er momenteel op diverse plekken deuren worden geopend. En alsof de uitspraken van Jan Lauwers op zijn veelzeggende persconferentie, met alle respect, niet op de eerste plaats werden ingegeven door zijn eigen en gerechtvaardigde machtsdenken en carrièrepianing die bepaalde zuivere en respectvolle samenwerkingsverbanden blijkbaar in de weg staan. Bovendien moeten we wel proberen een kat een

kat te blijven noemen: Vlaamse gesprekspartners van het 'establishment' verwijten dat ze je enkel willen 'recupereren' en dan zelf – toegegeven, zeer boeiende – samenwerkingen aangaan met buitenlandse mastodonthuizen en -gezelschappen als het Ballett Frankfurt, het Schauspielhaus Hamburg en de Berlijnse Schaubühne, zoals de Needcompany nu volop doet, zou met wat slechte wil ook van een vreemde logica kunnen getuigen; ik vermijd dan zorgvuldig het woord 'onnozel'. Om al deze redenen vond ik deze persoonlijke reactie dus nodig, ook al is ze dan in grote mate ingegeven door mijn ervaringen als dramaturg van de bottelarij/kvs in Molenbeek.

Ik betwist ten zeerste dat het de bottelarij/kvs er om te doen is nog 'groter' te worden, dat 'schaalvergroting' het enige opzet is en dat we zo willen gaan behoren tot die 'enkele directies' die het Vlaamse theaterbeleid bepalen. Misschien is een gedeeltelijke schaalvergroting het logische en onvermijdelijke gevolg van een aantal zeer doordachte beleidskeuzes, die alles te maken hebben met de manier waarop we als stadstheater in de stad Brussel op zinvolle en bewuste manier denken te moeten functioneren. Voor zover ik de motivaties van Luk Perceval en zijn team en de situatie in Het Toneelhuis kan en moet beoordelen, lijkt me dat

ook daar de voornaamste bekommernis.

Trouwens, welk verwijt wordt de drie grote stadstheaters precies gemaakt? Dat blijft vaag en tegenstrijdig. Heeft men er een probleem mee dat de bottelarij/kvs aan de Needcompany mee 'onderdak' bood in het nieuwe en gigantische complex in Molenbeek? Zonder dat het daarom meteen tot een artificiële inhoudelijke samenwerking moest komen? Is dat echter niet het beste bewijs dat de bottelarij/kvs niet streefde naar gelijk welke vorm van monocultuur? We trachten enkel te stimuleren dat andere Brusselse partners mee gebruik kunnen maken van de veelzijdige infrastructuur die daar momenteel op poten wordt gezet. Vandaar ook onze uitgestoken hand naar het RITS. En gaat men Luk Perceval nu echt aanrekenen dat hij met de jonge theatermakers en gezelschappen die hij in Het Toneelhuis uitnodigt, ook een gezond 'discours' op gang wil brengen dat voor beide partijen inspirerend is? Volgens mij heeft dat niet op de eerste plaats te maken met de ambitie om een groot productiehuis à la Kaaitheater te worden, en nog veel minder met een of andere vorm van machtsdenken. Beide initiatieven leken me precies een zeer duidelijk antwoord te bieden op 'de actuele noden van het veld' waar zo fijntjes naar verwezen wordt. De Need-